

Zakazane klauzule w umowach z konsumentami

ZAKAZANE KLAUZULE UMOWNE Sąd Najwyższy rozwiązał wieloletni spór Gazeta Prawna z 23.10.2006r.

Wyrok obowiązuje wszystkich

- Sąd nie będzie orzekać w identycznych sprawach
- Orzeczenie w sprawie klauzuli wiąże wszystkie firmy
- Będą problemy z zapisami określającymi wysokość kar

Sąd Najwyższy przyznał rację stanowisku, które UOKiK prezentował od lat. Ta uchwała Sądu Najwyższego znacznie usprawni eliminowanie z obrotu nieuczciwych klauzul – twierdzi Cezary Banasiński, prezes UOKiK

Jeżeli zakazana klauzula została wpisana do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone prowadzonego przez prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zakaz jej stosowania dotyczy wszystkich przedsiębiorców zawierających umowy z konsumentami, a nie tylko tego, w stosunku do którego zapadł wyrok – orzekł Sąd Najwyższy (sygn. akt III SZP 3/06). To precedensowe orzeczenie wiąże ręce przedsiębiorcom, którzy stosowali zakazane klauzule, mając świadomość, że sądowy zakaz dotyczy innych firm.

Argentynka na ostrzu noża

Sprawa zakazanych klauzul trafiła do Sądu Najwyższego na skutek pytania zadanego przez sąd apelacyjny w sprawie Towarzystwa Finansowo-Inwestycyjnego TeFi. Firma działała w systemie argentyńskim i zawierała w umowie sprzeczne z prawem postanowienia, regulujące udzielanie pożyczek. Z uwagi na fakt, że zakwestionowane postanowienia umowne były już wpisane do rejestru, prezes UOKiK nie wytoczył odrębnego powództwa przeciwko TeFi, ale uznał, że spółka naruszyła zbiorowe interesy konsumentów i zakazał jej stosowania takich postanowień. Od tej decyzji argentyńska odwołała się do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który uznał, że klauzula wpisana do rejestru wiąże tylko tego przedsiębiorcę, w stosunku do którego zapadł wyrok. Nie można więc zakazanych klauzul wpisanych do rejestru rozciągać na wszystkich przedsiębiorców.

Taki konflikt pomiędzy sądem a urzędem powtarzał się jeszcze wielokrotnie w szeregu innych spraw. Co gorsza, zdarzało się, że rozbieżne stanowiska zajmował nawet sam sąd, który orzekał odmiennie w identycznych sprawach.

– Przykładowo, w umowach stosowanych przez GE Money Bank oraz przez Kredyt Bank prezes UOKiK uznał za sprzeczne z prawem postanowienie, zgodnie z którym ewentualne spory miał rozstrzygać sąd właściwy dla siedziby przedsiębiorcy – mówi Violetta Piłka, radca prezesa w Departamencie Polityki Konsumentckiej UOKiK. – W jednej sprawie sąd uchylił decyzję prezesa, a w drugiej nie – dodaje.

Nieprecyzyjny kodeks

Zgodnie z kodeksem postępowania cywilnego, prawomocny wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania go do rejestru. Konflikt pomiędzy sądem a UOKiK polegał właśnie na tym, jak interpretować ów skutek wobec osób trzecich. Nieprecyzyjny zapis ustawowy spowodował wieloletnie problemy w interpretacji prawa.

SOKiK, uznając, że klauzula wpisana do rejestru jest wiążąca tylko w stosunku do przedsiębiorcy, którego dotyczy wyrok, w efekcie dokładał sobie pracy. Kilkukrotnie orzekał bowiem w sprawie identycznej klauzuli, co znacznie pochłaniało czas sądu.

Orzeczenie Sądu Najwyższego nie tylko zaoszczędzi pracy SOKiK-owi, ale również ograniczy działania nieuczciwych przedsiębiorców. Ci ostatni mogli bezkarnie stosować zakazaną klauzulę, mimo że zdawali sobie sprawę z faktu, że została ona zakwestionowana w umowach innej firmy. Wyrok dotyczył bowiem kogo innego.

Klauzula klauzuli nierówna

Z rozciąganiem mocy wiążącej prawomocnych wyroków w sprawie zakazanych klauzul umownych może powstać jednak pewien problem. Postanowienie zakazane u jednego przedsiębiorcy może okazać się zgodne z prawem u innego – np. jeśli dotyczy wysokości kary umownej lub odstępnego. Przykładowo, odstępne w wysokości 2000 zł może okazać się nadmiernie wygórowane w przypadku umowy z biurem podróży, ale w umowie z deweloperem już nie. Sąd Najwyższy nie odniósł się do tego problemu w ustnym uzasadnieniu wyroku – mamy nadzieję, że podejmie tę kwestię w uzasadnieniu pisemnym.

JAKIE PRZEDSIĘBIORSTWA SĄ W REJESTRZE	
▶ biura podróży	▶ banki
▶ ubezpieczyciele	▶ telewizje kablowe
▶ systemy argentyńskie	▶ prywatne uczelnie
▶ szkoły językowe	▶ deweloperzy i spółdzielnie mieszkaniowe
▶ agencje nieruchomości	
▶ sprzedawcy samochodów	

Jak jest	Jak będzie
Firma X stosuje identyczną zakazaną klauzulę, jaką stosowała firma Y	
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Jeśli w sprawie firmy Y zapadnie prawomocny wyrok, klauzula zostanie wpisana do rejestru zakazanych klauzul, prowadzonego przez UOKiK. ▶ Mimo prawomocnego wyroku, również w sprawie firmy X sąd musi przeprowadzić długotrwałe postępowanie. Podobna procedura sądowa jest powtarzana w sprawie każdej innej firmy, przeciwko której zostanie złożony pozew o tę samą klauzulę. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Jeśli w sprawie firmy Y zapadnie prawomocny wyrok i klauzula została wpisana do rejestru prowadzonego przez UOKiK, firma X powinna zaprzestać jej stosowania. ▶ Jeśli firma X nadal stosuje zakazaną klauzulę, prezes UOKiK może uznać, że narusza ona zbiorowe interesy konsumentów, i zakaże jej stosowania. ▶ Jeśli przedsiębiorca nie dostosuje się do tej decyzji, może zapłacić karę w wysokości od 500 do 10 000 euro za każdy dzień zwłoki. ▶ Jeśli przedsiębiorca odwoła się do sądu od decyzji prezesa UOKiK, pozew zostanie odrzucony.